

&flux

**Concept normenkader
leefbare verstedelijking**

Input gevraagd!

≡ provincie

Gelderland

---

1. Aanleiding

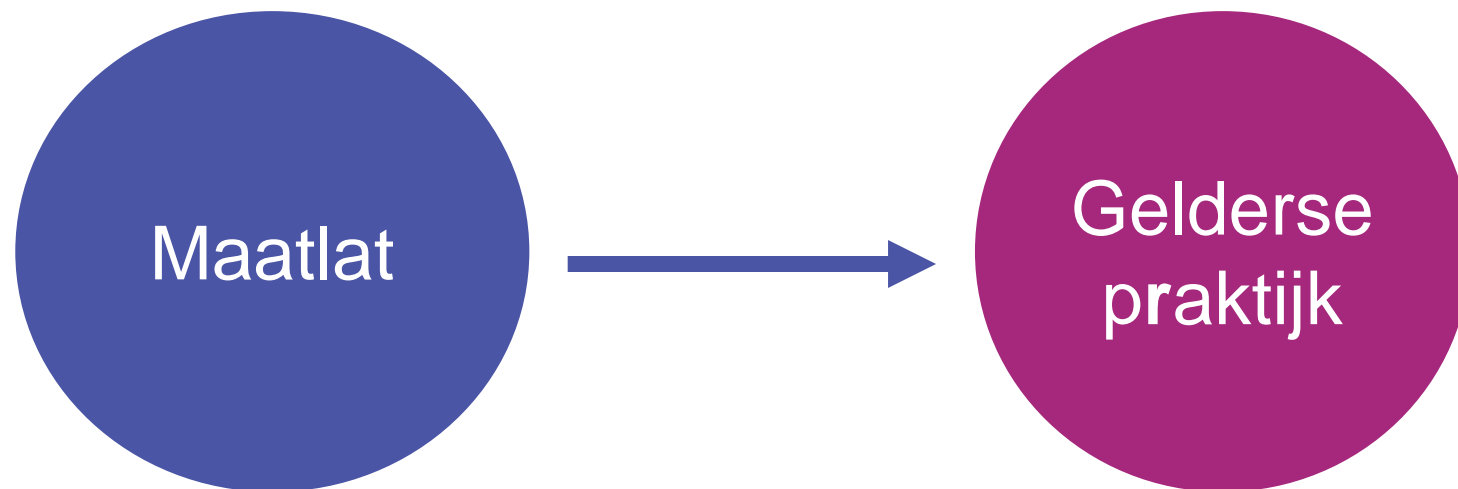
- Landelijke maatlat en hoe deze passend te maken op de Gelderse situatie
  - Gezamenlijke behoefte bij gemeentes, waterschappen, werkregio's: meer samen, minder 'ieder voor zich', samen verder versnellen ('routeplanner')
  - 'Level playing field' in Gelderland met ruimte voor uniciteit en maatwerk
  - Een heldere ondergrens
-
- Leefbare verstedelijking als onderdeel van 'toekomstbestendig bouwen'

2. Passend maken landelijke maatlat

Op basis van sessie in Arnhem (maart 2023), interviews en klankbordgroep

2. Passend maken landelijke maatlat

- Drie 'hoofdlandschapstypen':
  - Riviergebieden/polders
  - Lage zandgronden
  - Hoge zandgronden
- Daarnaast: verdiepen en verbreden

Verdiepen

- Voor hitte verdiepen we de maatlat naar bebouwingsdichtheden (hoogstedelijk, middenstedelijk, laagstedelijk)
- Voor natuurinclusiviteit en biodiversiteit verdiepen we aan de hand van de grootte van de plannen (grootschalig, groot, middelgroot, klein)

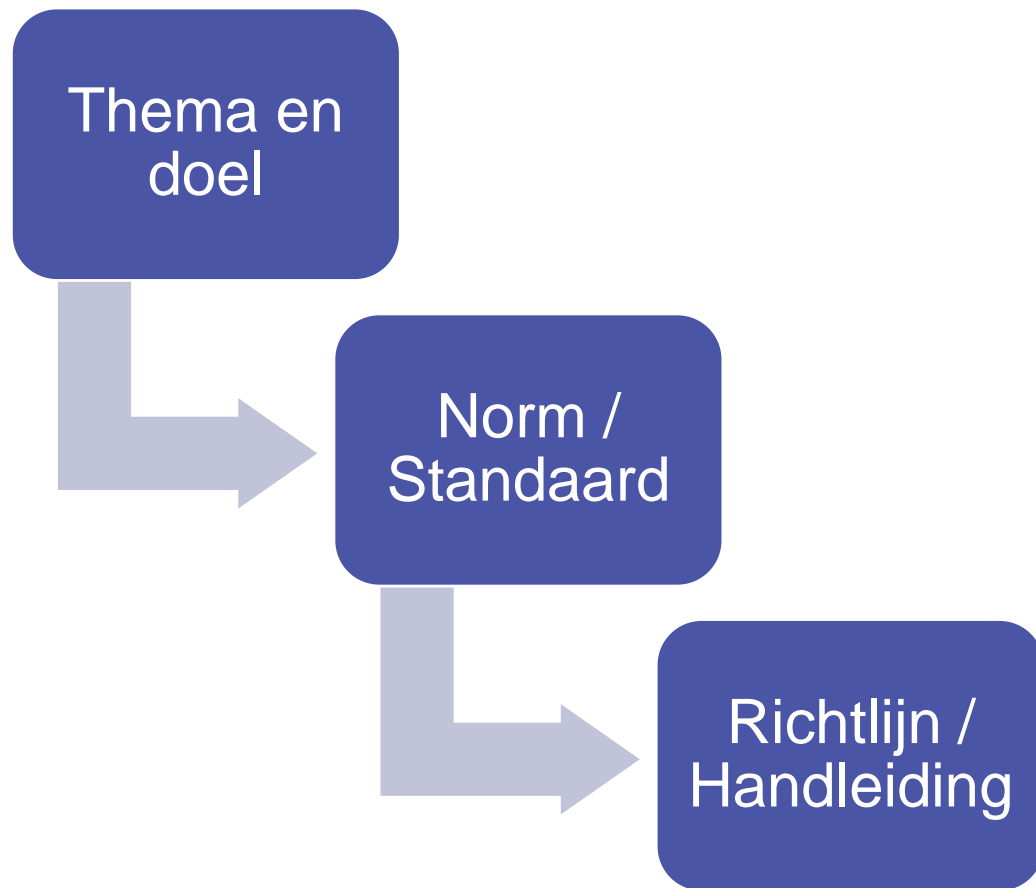
Verbreden

- *Gezonde leefomgeving*: een openbare ruimte die uitnodigt tot bewegen, ontmoeten, sporten en spelen

3. Structuur normenkader

---

3. Structuur normenkader

Welk doel moet aantoonbaar gehaald worden?

Met welke prestaties/acties kan het doel gehaald worden? 'Hoe?'

Wat kun je in welke situaties het beste doen? (hulpmiddel en richtinggevende principes)

Thema en doel	Normen (resultaatverplichting nieuwbouw en inspanningsverplichting voor renovatie/aanpassing bestaande bouw)	Richtlijnen
<p>Hitte: tijdens hitte biedt de gebouwde omgeving een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving</p>	<ol style="list-style-type: none"> Geen directe opwarming van verblijfsplekken in de private of openbare buitenruimte door gebouwen(installaties) Voor nieuwbouw moet volgens het Bouwbesluit een berekening van de temperatuuroverschrijding voor de maand juli (TO_{juli}^3) worden gemaakt. Hieruit blijkt of koeling noodzakelijk is. Schaduw op verblijfsplekken, loop- en fietsroutes en drinkwaterstroken om koele routes te realiseren: Tenminste 40% schaduw in het plangebied op de hoogste zonnestand (21 juni) voor verblijfsplekken, drinkwaterleidingstroken en gebieden waar langzaam verkeer zich verplaatst en minimaal 30 % schaduw op buurniveau Afstand tot groene koele verblijfsplekken: koele, schaduwrijke verblijfsplekken zijn op loopafstand (300 meter) van gebouwen aanwezig en openbaar toegankelijk. 	<p><i>Voor alle bebouwingsdichtheden:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Warmtewerende oppervlakten: een belangrijk deel van alle horizontale en verticale oppervlakten wordt warmtewerend of verkoelend ingericht (richtlijn is range 40-50%). De verkoelende inrichting moet bijdragen aan het percentage groen op buurniveau. Vitale en kwetsbare functies⁴ en groenvoorzieningen in de openbare en private ruimte moeten bestand zijn tegen de hitte. Dit betekent dat vitale en kwetsbare functies, zoals drinkwaterleidingen die opwarmen, blijven functioneren tijdens hittegolven. <p><i>Hoogstedelijk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 40 - 50 % schaduw op buurniveau⁵ - Loopafstand tot koele plekken 300 meter⁶ - 30% groen op buurniveau⁷ op privaat en openbaar terrein <p><i>Middenstedelijk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 30% schaduw op buurniveau - Loopafstand tot koele plekken 300 meter - 35% groen op buurniveau op privaat en openbaar terrein <p><i>Laagstedelijk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 30% schaduw op buurniveau - Voor inwoners met tuin zijn koele, schaduwrijke verblijfsplekken op fietsafstand (1000 meter). Voor inwoners zonder tuin is op 300 meter (loopafstand) - 50% groen op buurniveau op privaat en openbaar terrein

3. Structuur Gelderse standaard + catalogus (alternatief)

Welk doel moet aantoonbaar gehaald worden?

Met welke prestaties/acties kan het doel gehaald worden?
'Hoe?'

Thema en doel	Standaard (resultaatverplichting nieuwbouw en inspanningsverplichting voor renovatie/aanpassing bestaande bouw)
Hitte: tijdens hitte biedt de gebouwde omgeving een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="835 702 1722 859">1. Geen directe opwarming van verblijfsplekken in de private of openbare buitenruimte door gebouwen(installaties) Voor nieuwbouw moet volgens het Bouwbesluit een berekening van de temperatuuroverschrijding voor de maand juli (T_{out}^3) worden gemaakt. Hieruit blijkt of koeling noodzakelijk is. <li data-bbox="835 859 1722 1053">2. Schaduw op verblijfsplekken, loop- en fietsroutes en drinkwaterstroken om koele routes te realiseren: Tenminste 40% schaduw in het plangebied op de hoogste zonnestand (21 juni) voor verblijfsplekken, drinkwaterleidingstroken en gebieden waar langzaam verkeer zich verplaatst en minimaal 30 % schaduw op buurtniveau <li data-bbox="835 1053 1722 1153">3. Afstand tot groene koele verblijfsplekken: koele, schaduwrijke verblijfsplekken zijn op loopafstand (300 meter) van gebouwen aanwezig en openbaar toegankelijk.

3. Structuur Gelderse standaard + catalogus (alternatief)

Wat kun je in welke situaties het beste doen?
(hulpmiddel en richtinggevende principes)

Welke beelden en kaarten horen daarbij?
(ter illustratie en inspiratie)

Handreiking	Voorbeelden
<p>Voor alle bebouwingsdichtheden:</p> <ol style="list-style-type: none"> Warmtewerende oppervlakten: een belangrijk deel van alle horizontale en verticale oppervlakten wordt warmtewerend of verkoelend ingericht (richtlijn is range 40-50%). De verkoelende inrichting moet bijdragen aan het percentage groen op buurtniveau. Vitale en kwetsbare functies³ en groenvoorzieningen in de openbare en private ruimte moeten bestand zijn tegen de hitte. Dit betekent dat vitale en kwetsbare functies, zoals drinkwaterleidingen die opwarmen, blijven functioneren tijdens hittegolven. <p><i>Hooftstedelijk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 40 - 50 % schaduw op buurtniveau⁴ - Loopafstand tot koele plekken 300 meter⁵ - 30% groen op buurtniveau⁶ op privaat en openbaar terrein <p><i>Middenstedelijk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 30% schaduw op buurtniveau - Loopafstand tot koele plekken 300 meter - 35% groen op buurtniveau op privaat en openbaar terrein <p><i>Laagstedelijk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 30% schaduw op buurtniveau - Voor inwoners met tuin zijn koele, schaduwrijke verblijfsplekken op fietsafstand (1000 meter). Voor inwoners zonder tuin is op 300 meter (loopafstand) - 50% groen op buurtniveau op privaat en openbaar terrein	 <p>Wat zie je op de kaart?</p> <p>De kaart toont koele plekken en de afstand tot deze plekken vanaf huizen en andere gebouwen in stedelijke gebieden in Nederland.</p> <p>Koele plekken </p> <p>Afstand tot koele (m)</p> <ul style="list-style-type: none"> 0-200 200-300 300-400 400-500 >500

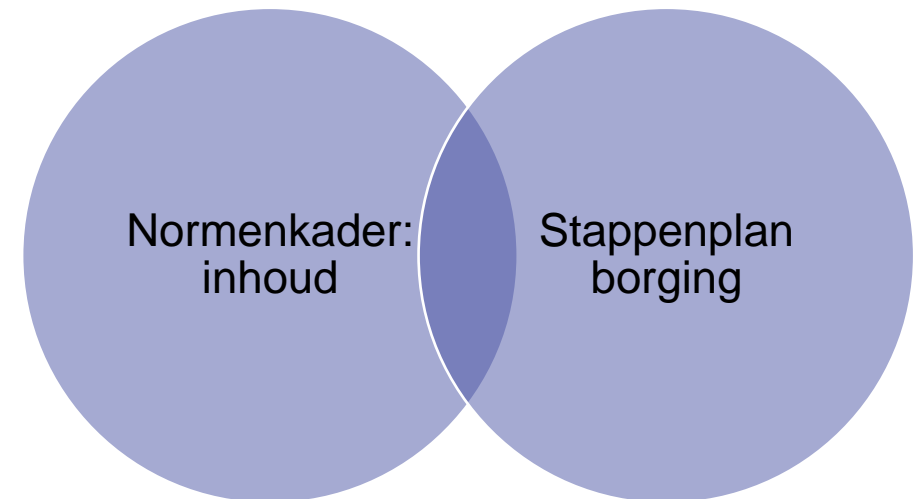

4. Aandachtspunten

- Een 'norm' trekt vaak de meeste aandacht, maar is uiteindelijk een *middel* om het doel te halen. Afwijken van de norm kan en mag, mits natuurlijk goed onderbouwd
- Stresstesten vormen de basis
- Samen met andere inhoudelijke bouwstenen (natuuranalyses, inzicht in mobiliteitsbehoeften, kennis over sport- en ontmoetingsplekken)
- Hulpmiddelen:
  - Stappenplan borging
  - Leidraad
  - Inzicht in mogelijke maatregelen
  - Voorbeeldprojecten
  - Inzicht in kosten
  - Voorbeelden van aanbestedingsvormen
  - www.bouwadaptief.nl

5. Tenslotte

- Balans tussen verfijning/verdieping enerzijds en leesbaarheid/werkbaarheid anderzijds
  - Uiteindelijk willen we (dus jullie ook ;-)) dit ook borgen
  - Ook ihkv verstedelijkingsstrategie en woondeals
  - Dat vraagt ook om bestuurlijke betrokkenheid en bestuurlijke uitspraken
  - Via: bestuurlijke 'denktank' -> scenario's -> ambtelijke werkconferentie -> voorkeursscenario -> bestuurlijk gesprek (of anders als nodig)
-
- Hoe kijken jullie tegen deze ontwikkeling aan? Is dit behulpzaam?
  - Hoe beoordelen jullie de inhoud van het normenkader?
  - Hoe verder mee aan de slag?

